

П12

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісіями з української мови та літератури Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(Лист Інституту модернізації змісту освіти
від 12.07.2016 р. № 2.1/12-Г-556)*

Рецензенти

Цінько С. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету ім. Олександра Довженка

Півторак В. Р. – учитель-методист Калуської гімназії

Михайлова Н. В. – учитель-методист ліцею «Наукова зміна»

Рубан Л. Й. – учитель-методист СШ № 76 ім. Олеса Гончара м. Києва, заслужений учитель України

Тарасенко О. О. – учитель гімназії № 117 ім. Лесі Українки м. Києва

Нечипоренко А. Ф. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, літератури та культури НТУУ «КПІ»

П12

Павлів І. В.

Готуємося до ЗНО: тестові завдання з української мови й літератури /
І. В. Павлів. – 2-ге вид., випр. – К.: Дивослово, 2018. – 148 с.

ISBN 978-966-97491-7-8

Тестові завдання розроблено відповідно до Програми зовнішнього незалежного оцінювання з української мови й літератури.

Посібник містить дві частини: тести з української мови (10 варіантів по 34 завдання) і тести з української літератури (10 варіантів по 24 завдання). Ці тестові завдання мають різний рівень складності і передбачають визначення правильності тверджень, виявлення порушень мовних норм, розпізнавання мовних явищ, виявлення знання прочитаного тексту та ін.

Для вчителів-словесників, керівників методичних об'єднань, учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

ISBN 978-966-97491-7-8

УДК 811.161.2+821.161.2](079.1)

©Павлів І.В., 2018

©«Дивослово», 2018

ПЕРЕДМОВА

Мета цього видання – допомогти випускникам успішно підготуватися до ЗНО.

Посібник укладено відповідно до Програми зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури, затвердженої Міністерством освіти і науки України (наказ МОН України «Про затвердження програм зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти» від 03.02.2016 р. № 77).

Посібник складається з двох частин: тестові завдання з української мови і тестові завдання з української літератури. У кінці кожної частини вміщено відповіді до тестів.

Подано такі формати тестових завдань:

– з вибором однієї правильної відповіді;

– на встановлення відповідності;

– з розгорнутою відповіддю (власне висловлення).

Завдання мають різний рівень складності й передбачають здійснення необхідних аналітичних операцій – у розділі «Українська мова»: розпізнавання мовних явищ, кваліфікацію, групування та їх класифікацію, з'ясування диференційних ознак, визначення правильності тверджень, виявлення порушень мовних норм тощо; у розділі «Українська література»: тлумачення прочитаного тексту, фактів з історії літератури та понять із теорії літератури, розпізнавання тропів, співвіднесення твору зі стильовим напрямом тощо.

Посібник адресується вчителям-словесникам, керівникам методичних об'єднань, учням загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій та абітурієнтам, студентам вищих навчальних закладів і всім, хто ставить за мету поглибити знання з української мови й літератури.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

І варіант

Завдання 1–10 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний варіант відповіді.

1. Літеру на позначення наголошеного звука правильно виділено у слові

- А благовіст
- Б бурштиновий
- В поблизу
- Г мережа

2. Знак м'якшення на місці крапок НЕ треба писати в усіх словах рядка

- А тон..ший, таріл..ці, брин..чати
- Б смієш..ся, скрин..ці, ослін..чик
- В Натал..чин, питаєш.., нен..чин
- Г хустин..ці, тіг..чин, хар..ків'янин

3. Немає лексичної помилки в рядку

- А битком набитий
- Б засвідчити підпис
- В іншими словами
- Г елементарна критика

4. Граматично правильне продовження речення *Обираючи стиль одягу, ...* подано в рядку

- А витрачається багато часу.
- Б велике значення має колір.
- В підкреслюється індивідуальність.
- Г зважайте на певні норми.

5. Усі слова є спільнокореневими в рядку

- А гризун, відгризти, надгризений
- Б бритва, побритися, британка
- В доїти, дійка, доїдати
- Г густий, гусінь, густолистий

6. Частку вжито в реченні

- А Переливати з пустого в порожнє.
- Б Ні в казці сказати, ні пером описати.
- В Кожному овочеві свій час.
- Г Нова хатка – нова гадка.

Прочитайте текст і виконайте завдання 7–10.

1. Умій відчувати найтонші душевні порухи матері й батька. 2. Якщо в сім'ї горе, *неприємність*, твоя відповідальність за благополуччя сім'ї зростає в сто разів. 3. Безперечно, тільки наполегливою працею ти можеш полегшити *не легке* життя своїх батьків. 4. *Нещастя*, горе, біда батьків долаються вже тим, що і як ти думаєш. 5. Умій бути добрим – у думках і почуттях, пам'ятай, що серце батька й матері завжди вражають *невдячність*, байдужість дітей.

7. Орфографічну помилку допущено в написанні слова

- А нещастя
- Б неприємність
- В не легке
- Г невдячність

8. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А першому
- Б другому
- В третьому
- Г п'ятому

9. Складнопідрядним із підрядним умови є речення

- А перше
- Б друге
- В третє
- Г п'яте

10. Стиль тексту –

- А науковий
- Б художній
- В публіцистичний
- Г розмовний

Завдання 11–23 мають по п'ять варіантів відповідей, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний варіант відповіді.

11. Правильну вимову відображає фонетичний запис слів у рядку

- А джерело [д'же^ере^ело], просьба [прóз'ба], принісши [при^н'ісши]
- Б ллеться [л':éц':а], буяння [буйáн':а], кігті [к'іхт'і]
- В купаєшся [купáйе^ешс'а], п'ять [п'йат'], біб [б'іб]
- Г ясний [й'асній], молотьба [молот'ба́], щічка [шч'ічка]
- Д сім'я [с'ім'йá], знання [знан':á], щітка [шч'ітка]

12. Значення «не туди, куди слід; мимо цілі» має фразеологізм у рядку

- А зав'язати світ
- Б відколи світ світом

- В** світ пішов обертом
Г перейти світ
Д у білий світ, як у копійку
- 13.** У переносному значенні вжито всі словосполучення в рядку
А залізні двері, підощва чобота, око фотоапарата
Б цвіт яблуні, чорна сукня, тополі розмовляють
В ніс судна, смаглява ніч, земля стогне
Г мити руки, гострий біль, Дніпро реве
Д шовкове волосся, столове срібло, грати на скрипці
- 14.** З великої літери пишемо всі слова в рядку
А (Н/н)естор (Л/л)ітописець, (В/в)еликий (В/в)із (*сузір'я*), (П/п)івденне (П/п)олісся
Б (Т/т)унгуський (М/м)етеорит, (Я/я)рославів (В/в)ал (*вулиця*), (Г/г)олова (В/в)ерховної (Р/р)ади (У/у)країни
В (З/з)бройні (С/с)или (У/у)країни, (С/с)вятий (Д/д)ух, (Ш/ш)панка (Р/р)ання (*вишня*)
Г (У/у)горська (Р/р)еспубліка, (Ш/ш)ирокий (Л/л)уг (*село*), (Н/н)аціональна (А/а)кадемія (Н/н)аук
Д (Б/б)іловезька (П/п)уща (*заповідник*), (Р/р)омоданівський (Ш/ш)лях, (Є/є)вропейське (Е/е)кономічне (С/с)півтовариство
- 15.** Літеру **и** на місці крапок пишемо в усіх словах рядка
А автор..тет, апельс..н, інтел..гент
Б ет..кет, віз..т, д..агноз
В с..туація, пр..нтер, флам..нго
Г конс..ліум, піаніс..мо, лімуз..н
Д універс..тет, х..рург, арт..ст
- 16.** З префіксом **с-** пишемо всі слова рядка
А (з/с)тверджувати, (з/с)ховати, (з/с)шивати
Б (з/с)початку, (з/с)куйовдити, (з/с)цілення
В (з/с)краю, (з/с)турбований, (з/с)фотографувати
Г (з/с)конструювати, (з/с)чистити, (з/с)сунути
Д (з/с)хвалити, (з/с)чепитися, (з/с)худнути
- 17.** Правильним є твердження в рядку
А іменники *птаство, повітря, листя* вживаються тільки в однині
Б іменники *слива, грім, колосся* мають форми однини та множини
В іменники *зілля, двері, окуляри* вживаються тільки у множині
Г іменники *насіння, хитроці, Ромни* вживаються тільки у множині
Д іменники *коріння, людина, свято* мають форми однини та множини

- 18.** Усі відносні та присвійні прикметники вжито у значенні якісних у рядку
А вишневий сік, сталева воля, золоті руки
Б овеча натура, льодяне серце, молочне світло
В коралове намисто, вовчий апетит, кам'яна огорожа
Г собачий холод, скляний посуд, заяча душа
Д солом'яна стріха, дерев'яний язик, срібна голова
- 19.** Усі числівники належать до складених у рядку
А шістнадцять, вісімнадцятирічний, триста
Б одна четверта, дев'ятисотий, півтора
В чотириста, шістдесят, сімнадцять
Г двадцять п'ять, триста сороковий, дві сьомі
Д тисяча двісті сьомий, одинадцятро, кількадесят
- 20.** Правильно побудовано всі словосполучення рядка
А опанувати мову, зазнати втрат, повідомити клієнта
Б працювати по суботах, хворий на грип, говорити українською мовою
В дякувати вам, сміятися з себе, властивий для ринкової економіки
Г згідно з наказом директора, доглядати хворого, характерний для цієї пори року
Д працювати за сумісництвом, піти по хліб, по замовленню слухачів
- 21.** Речення з прикладкою є в рядку
А Вікна школи горіли яскравими вогнями.
Б Світ вечірнього сонця заглянув у причілкове вікно.
В І знов прийшла весна красна.
Г Зеленими листками шумлять старі ліси.
Д Горять на бульварі імені Тараса Шевченка біло-рожеві свічки каштанів.
- 22.** Непоширеним є речення рядка
А Двері скрипнули в тиші сумовито й самотно.
Б Хтось із старших почав співати.
В Голос певний, глухий у своїй байдужості.
Г На обличчі вродливим очі в задумі.
Д Срібний іній заповнив землю.
- 23.** Складнопідрядного речення з підрядним порівняльним немає в рядку
А Чайка скиглить літаючи, мов за дітьми плаче.
Б У покосах та між покосами горіли зорі, як червоні суниці.
В А дзвіночок все веселіше й веселіше заливається, співає, немов розгоряється веселе полум'я.

- Г Човен ішов рівно і м'яко, наче птах на безтрепетних крилах.
 Д І, як ніхто, я добре знав, що книга ця прадавня.

У завданнях 24–28 до кожного з чотирьох рядків, позначених цифрами, виберіть один правильний варіант-відповідник, позначений буквою.

24. Установіть відповідність між способом творення слів і прикладом.

1 суфіксальний	А по-доброму, приземлений, підсніжник
2 префіксально-суфіксальний	Б доброта, світанок, радість
3 безсуфіксний	В ліворуч, шістсот, краєвид
4 складання основ	Г велич, біль, розклад
	Д прадід, ТСН, надзвуковий

25. Установіть відповідність між групою сполучників за значенням і прикладом.

1 допустовий	А Я щастя не маю і в мріях не бачу, бо інші мрії у серці ношу.
2 причиновий	Б Готовий я зробити все для вас, аби не бачить вас в таким одчаї.
3 мети	В Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя.
4 умови	Г Даю тобі цей меч, дарма що ти не сильна.
	Д Знай, що в світі найтяжче – це серце носити студене.

26. Установіть відповідність між відокремленими членами і реченнями.

1 означення	А Не кинувши углиб надійний якір, пливу й пливу повз береги краси.
2 прикладка (як різновид означення)	Б А я не знаю нічого ніжнішого, окрім берези.
3 обставина	В Немає берегів ні в смерті, ні в любові, в безсмертя й вічності немає берегів.
4 додаток	Г Час, великий диригент, перегортає ноти на пюпітрі.
	Д Добріє світ, народжений в любові.

27. Установіть відповідність між випадками вживання тире в безсполучниковому реченні і прикладами речень.

1 друга частина виражає наслідок	А Ораторів у нас тьма-тьмуца – оратаїв, на жаль, іще замало.
2 друга частина вказує на швидку зміну подій	Б Я входжу в ліс – трава стає навшпиньки, кошлатий морок лапу подає.
	В Вітер війнув – листя з клена жовте, жовтаво-золоте полетіло.

3 перша частина вказує на умову	Г Вдаримо гучно ми в дзвони – всевіт обійде луна.
4 зміст частин протиставляється	Д Мій рідний дім – душі свята основа, життя мого безсмертне джерело.

28. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені в реченні слова (цифра позначає наступне слово).

Привіт тобі, зелений саде, (1) *що* (2) *в* затишку (3) *колись* ховав мое життя, мою відряду і тихо думи (4) *навівав*.

- А прислівник
 Б займенник
 В дієслово
 Г прийменник
 Д сполучник

Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків). Виконайте завдання 29–33, які мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді.

Феномен Агатангела Кримського

(1–3) Хто він був, цей великий чоловік? Чим він особливий у цьому світі? Цей кволий тілом чоловік ніби прийшов до нас із тих міфічних часів, коли жили на землі велетні.

(4–10) Поезія оригінальна переплітається з поезією перекладною (переклади великих, світової слави поетів); оригінальні оповідання; перший в українській літературі філософський роман («Андрій Лаговський»); глибока зацікавленість в орієнтальній (народів Сходу) та українській філології та історії. Під його егідою виходив найкращий російсько-український словник; сотні статей, томи наукових розвідок... «Незвичайна поява», – сказав про Агатангела Кримського Франко.

(11–16) Біографія А. Кримського складна. І трагічним був кінець життя – його, академіка, знаного в багатьох країнах, на початку Другої світової війни вивозять з України в ешелоні заарештованих на схід, а в 1942 році він помирає десь у Казахстані, там і ховають його в братській ямі. Лишилося жити те, що він написав. Бо серце, як казала його приятелька, в котру він був безнадійно закоханий, Леся Українка, має «те, що не вмирає».

(17–22) А. Кримський знав близько шістдесяти мов, був одним із найбільших світових учених з орієнталістики (сходознавства). Свої сходознавчі праці писав українською мовою, був патріотом свого краю. Входив до гурту наших енциклопедистів, які з'явилися в кінці XIX – на початку XX століття і до яких належали Іван Франко, Борис Грінченко, Михайло Грушевський, Осип Маковей, Гнат Хоткевич.

(23–28) З одного боку, А. Кримський – академічний учений, з іншого – чутливої вдачі екзотичний поет, чії вірші призначені для людей з тонкою душевною організацією. Ті вірші такі тендітні, як пелюстки, що от-от мають зав'янути. Проте залишилися жити. Збірка «Пальмове гілля» виходила частинами – у 1901 році, 1908 та 1922. Ті вірші – це безупинне шукання людини.

(29–33) А. Кримському близькі були твори Степана Руданського, із яким він відчував психологічну спорідненість (не з гумором, а саме з ліричною поезією) – не даремно А. Кримський збирав розпорошену після ранньої смерті поета творчість С. Руданського і готував до друку у Львові семитомне видання.

(34–45) А. Кримський – інтелігент ХХ століття, століття напруженого, динамічного, нервового. Це відбилося на його поезії, на його прозі. У ньому бореться поет і вчений. Перемагає останній. Закінчив Інститут східних мов та Московський університет. Тридцятилітнім він уже професор. Поліглот, науковець світового рівня. «Дивне діло та філософія, – писав він, – ніколи ніяка наука не могла заволодіти цілою моєю істотою так сильно, як вона; філософія тая має якусь таку силу, що може поглинути геть усю натуру людини і не полишити місця нічому іншому». Самий лише перелік його праць зайняв би не один десяток сторінок. Тут дослідження зі східної історії, філософії та етнографії, з історії мусульманства, ісламу, тритомна «Арабська література в нормах і зразках», віршовані українські переклади з арабської лірики, двотомна «Історія Туреччини та її літератури» і багато іншого.

(46–50) А. Кримський – автор праць з української фольклористики, етнографії, дослідник староруської та слов'янських мов. Він був членом багатьох наукових товариств – українських та чужоземних. Після 1918 року він працює в Українській академії наук, очолює арабо-іранську кафедру, працює незмінним секретарем Академії.

(51–53) У праці минуло все його нелегке життя – праці, по-справжньому подвижницькій. Тільки в роботі він бачив сенс свого життя, тільки вона давала йому справжній життєвий спокій і злагоду.

(54–64) З портрета дивиться на нас А. Кримський: вишукане інтелігентне обличчя, короткозорі очі, що ховаються за окулярами з малими скельцями. Ці очі прочитали за свій вік безліч сторінок на безліку мов, вони прозирали століття, культурне життя живих і мертвих народів. Це очі ніжного й тонкого лірика, котрий умів так захоплено дивитися на світ і природу, яку любить, розуміє її і ставиться до неї, як до живої одухотвореної істоти. Ось він, незвичайний ерудит-учений, добрий прозаїк та блискучий перекладач, стоїть перед нами сьогодні, і ми не можемо не бути вдячними за те, що він у нашій культурі був, блукаючи по нетрях культур

далеко чужоземних, і на своїй скромній батьківщині, бо він цю батьківщину любив, бо задля її слави працював, бо задля неї сили своєї не шкодував.

За В. Шевчуком

29. Основними ознаками поданого тексту, що характеризують його належність до певного стилю, є

А ясність і предметність тлумачень, логічна послідовність і доказовість викладу, точність і лаконічність висловлювань, однозначне пояснення причиново-наслідкових відношень, що властиві науковому стилю

Б персональність, використання спеціальної термінології, усталених фраз, цифрової інформації засвідчують, що текст належить до офіційно-ділового стилю

В наявність низки яскравих засобів авторського тлумачення, логічність доказів і полемічність викладу, широке використання художніх засобів, що характеризують публіцистичний стиль

Г образність, поетичний опис дійсності, широке використання художніх засобів, індивідуальне світобачення, притаманні художньому стилю

30. Темою тексту є розповідь про

А роль А. Кримського у вітчизняній літературі

Б розкриття неординарності таланту А. Кримського

В віхи життєпису вченого і письменника

Г оцінку наукової і поетичної творчості А. Кримського

31. Вислів *Біографія А. Кримського складна* (рядок 11) говорить про

А відданість рідному краю

Б неможливість здійснення творчих задумів

В безнадійну закоханість у Лесю Українку

Г трагічну долю А. Кримського

32. А. Кримський належав до гурту енциклопедистів разом із

А Лесею Українкою

Б Степаном Руданським

В Іваном Франком

Г Андрієм Лаговським

33. Про духовне багатство Кримського-поета сказано у вислові із тексту

А З одного боку, А. Кримський – академічний учений, з іншого – чутливої вдачі екзотичний поет, чії вірші призначені для людей з тонкою душевною організацією. Ті вірші такі тендітні, як пелюстки, що от-от мають зав'янути. Проте залишилися жити (рядки 23–26).

- Б** А. Кримський – інтелігент ХХ століття, століття напруженого, динамічного, нервового. Це відбилося на його поезії, на його прозі (рядки 34–35).
- В** Кримському близькі були твори С. Руданського, із яким він відчував психологічну спорідненість (не з гумором, а саме з ліричною поезією) (рядки 29–31).
- Г** Це очі ніжного й тонкого поета, котрий умів так захоплено дивитися на світ і природу, яку любить, розуміє її і ставиться до неї, як до живої одухотвореної істоти (рядки 59–60).

34. Прочитайте наведений текст.

Соціологічні дослідження засвідчують, що головне, чого прагне сучасна людина, – забезпечити належну якість життя, якнайповніше задовольнити фізичні, духовні й соціальні потреби. Утім історія цивілізації доводить, що між якістю життя і його безпекою існує певна залежність: завжди є можливість підвищити якість життя, однак при цьому його безпека знижується, і навпаки.

Що обере людство?

Викладіть ваш погляд на цю проблему. Сформулюйте тезу, наведіть два-три переконливі аргументи, які найкраще підтвердять ваші міркування. Проілюструйте свої думки покликаннями на приклади з художньої літератури (азначте автора й назву твору, укажіть порушену в ньому проблему, художній образ, через який проблему розкрито, наведіть цитату тощо), історичними фактами або випадками з життя. Не переказуйте змісту художнього твору, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки. Орієнтовний обсяг роботи – 200–250 слів.

ІІ варіант

Завдання 1–10 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний варіант відповіді.

- Апостроф треба ставити в усіх словах рядка
 - А** перед..ювілейний, торф..яний, Лук..янчук
 - Б** посв..ята, сурм..яний, під..яремний
 - В** б..язь, реп..ях, крокв..яний
 - Г** розв..язано, горохв..яник, р..ясний
- Антоніми вжито в реченні
 - А** Хага стояла на горі чиста, біла, весела.
 - Б** Я поглядом, повним любові й тепла, на крихітку рідну дивлюся.
 - В** А я стою у білому плащі під чорним деревом, на котрім птиці сниться весна.
 - Г** Прокидалась край неба зірниця, мов над озером тихим, глибоким лебідь сплескував білим крилом.

3. НЕМАЄ лексичної помилки в рядку

- А** запутана справа
- Б** першим ділом
- В** у випадку необхідності
- Г** наполягати на своєму

4. Усі слова є іменниками в рядку

- А** майбутнє, красиве, набережна
- Б** старий, пережите, давній
- В** пальне, лісничий, днювальний
- Г** намальована, хворий, пряма

5. Простим є речення в рядку

- А** Повисла веселка над лісом і річкою, вплелась у дерева барвистою стрічкою, потім із неба зійшла поволі і квітами стала у лузі і в полі.
- Б** Лиш храм збудуй, а люди в нього прийдуть.
- В** Душа летить в дитинство, як у вирій, бо їй на світі тепло тільки там.
- Г** Одгоріли, погасли останні вогні, облетіло жоржиною літо.

6. У публіцистичному стилі вживаються слова рядка

- А** доводжу до вашого відома, прошу дозволу, постанова
- Б** демократія, чинник, суспільство
- В** невдаха, красунчик, хабарник
- Г** атом, кисень, фільтрація

Прочитайте текст і виконайте завдання 7–10.

1. Палій/вітер обвіяв молоде пшеничне стебло. **2.** Дивно, як одзеленіла ти, стеблинко, як вижила! **3.** Яких ти тільки не/азнала бід! **4.** Цілу осінь лили дощі, земля набралася води, вигнала крихке стебельце. **5.** Придавили морози, земля змерзлася, як кремінь, стебло заснуло. **6.** Сікли гострі вітри, земля була гола, стеблині не/було захисту. **7.** Зрідка випадав сухий сніжок, але зривалися вітри, зганяли сніги з/полів на ліси, в яри, балки де вони осідали.

7. У переносному значенні вжито сполучення слів

- А** вітер обвіяв
- Б** придавили морози
- В** лили дощі
- Г** земля змерзлася

8. Через дефіс потрібно писати слово

- А** палій/вітер
- Б** не/азнала
- В** не/було
- Г** з/полів